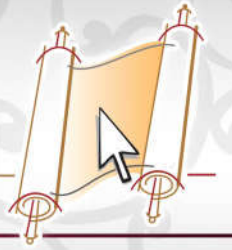

פרשה מבוארת

ע"פ רבנו האברבנאל

לע"נ הרב יעקב יצחק בן ר' אברהם דוד ז"ל ורעייתו מרת ברוריה בריינה בת ר' שלמה הכהן ע"ה

שתי הלכות ביום

גליון 19

פרשת כי תצא

"כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלהיך בידך ושביית שבי" (דברים פרק בא, י)

שאלה: כיון שבפרשה הקודמת נאמרה פרשת "כי תצא למלחמה על איביך ונאית סוס ורכב עם רב ממך", וכאן נאמרה פרשה נוספת השייכת ליציאה למלחמה, מדוע הפסיקה התורה ביניהן בפרשת עגלה ערופה.
תשובה: בפרשה הקודמת נאמרו כל המצוות השייכות לשופטים ולסנהדרין, ושם נאמרה פרשת 'כי תצא למלחמה' בענינים השייכים לבית דין ולכהן משוח המלחמה, ואחריה סיים את הפרשות השייכות לשופטים בפרשת עגלה הערופה, שהיא מצוה המוטלת על בתי הדין, ואחר כך פתח במצוות 'כי תצא למלחמה' בעניני אשת יפת תואר, שזו מצוה פרטית על האדם כיצד עליו לנהוג, וכן אחריה נאמרו פרשות העוסקות במצוות פרטיות המוטלות על האדם. (שאלה א).

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקלקלך" (דברים פרק כג, ד-ה)

שאלה: כיצד נאמר כאן שעמון ומואב מורחקים מקהל ה' מחמת שלא קידמו את ישראל בלחם ומים, והרי נאמר לעיל בדברים ששלח משה רבינו לסיחון מלך חשבון "אעברה בארץך בדרךך בדרךך אלף לא אסור ימין ושמאל, אכל בפסח תשברני ואכלתי ומים בפסח תתן לי ושתיתי רק אעברה בגלי, פאשר עשו לי בני עשו השבים בשעיר ונתמואבים השבים בער עד אשר אעבר את הירדן אל הארץ אשר ה' אלהינו נתן לנו", ומשמע מכך שבני עשו והמואבים נתנו להם אוכל ומים.

תשובה: א. מה שנאמר 'כאשר עשו לי בני עשיו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער' אינו מתייחס למה שאמר קודם לכן שימכרו להם אוכל ומים, כי באמת בני עשיו והמואבים לא נתנו להם כלל לחם ומים, ואפילו לא בתשלום, אלא לאחר שפתח ואמר לסיחון 'אעברה בארץך', הוסיף ואמר אל תחשוב שאם לא תתן לי מרצונך אחזור בי ולא אעבור, אלא אעשה כפי שעשיתי עם בני עשיו והמואבים, שאף על פי שלא נתנו לי מרצונם לעבור בארצם, אף על פי כן עברתי ובאתי עד כאן. [ב. עיקר הטענה על עמון ומואב היתה על כך שלא קידמו את עם ישראל בלחם ומים מיד כשיצאו ממצרים, כשעדיין לא ידעו שירד להם מן והיו זקוקים באמת ללחם ומים, אבל מה שלאחר ארבעים שנה במדבר יצאו אליהם עם לחם ומים אין זה כלום, ולכן דקדק הכתוב לומר שעונשם הוא על אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים 'בדרך בצאתכם ממצרים', והיינו כשהייתם זקוקים לכך]. (שאלה ט).

"לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם" (דברים פרק כג, ד) "לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר הוית בארצו. בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה'" (דברים פרק כג, ח-ט)

שאלה: כיון שהתבאר שגם אדום וגם עמון ומואב לא קדמו את ישראל בלחם ובמים, ולא הניחו להם לעבור בגבולם, מדוע על עמון ומואב ציותה התורה שנרחיקם לגמרי, ואפילו דור עשירי לא יבוא להם בקהל ה', ואילו את אדום ציותה התורה שלא להרחיק כל כך. ואם זהו מחמת הקירבה 'כי אחיך הוא', והרי גם עמון ומואב הם בני לוט, בן אחי אברהם.

תשובה: כיון שלבני אדום היתה 'טענה' חזקה כנגד ישראל, על כך שיעקב לקח את הבכורה מעשיו, ולפי הבנתם היה הדבר במרמה, לכן לא היתה עליהם תביעה גדולה כל כך שיצאו לקראת ישראל בלחם ומים, ואף לא שיניחו להם לעבור בגבולם, אלא די בכך שלא יצאו בעצמם להלחם בישראל כפי שעשו עמלק, ולכן צייתה התורה שלא לתעבם, אלא דור שלישי כבר מותר לבוא בקהל ה'. אבל עמון ומואב היו בניו של לוט, שקיבל מאברהם טובות מרובות וחסדים גדולים, ואם כן היה ראוי לפי היושר שיחזירו לישראל טובות מרובות, ויצאו לקראתם בלחם ומים, והם לא עשו כן, ומחמת כן היו ראויים לעונש גדול, וצייתה התורה להרחיקם לעולם מקהל ה'. (שאלה י')

❧

"הַשֹּׁמֵר בְּנִגְעַת הַצֵּרְעָתָה לְשֹׁמֵר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַכְּהֹנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת" (דברים פרק כה, ח)

שאלות: א. כיון שלא נאמרו כאן כלל פרטי דינים מענייני צרעת וטומאתה וטהרתה, מדוע צייתה כאן התורה לשון 'השמר בנגע הצרעת', מה שלא מצאנו בשום מצוה שתאמר התורה 'השמר לשמור מצוות יום הכפורים כאשר צויתך' וכדומה. ב. מדוע באו בפסוק זה ארבעה לשונות של שמירה ועשיה: א. השמר, ב. לשמור מאד, ג. ולעשות ככל אשר יורו אתכם, ד. תשמרו לעשות.

תשובה: כדי שלא יחשבו ישראל שהפרשות העוסקות בענייני נגע צרעת וההליכה אל הכהן הם כמו עצה טובה, וכדרך שאדם הולך לרופא, שאף שדבריו מועילים מכל מקום אין מצוה לשמוע בקולו, הזהירה כאן התורה להשמר לשמוע לכל פרטי מצוות אלו, כיון שהם מצוה בפני עצמה כשאר מצוות התורה.

ונאמרו כאן ארבע לשונות של שמירה, ללמד ארבעה דברים: א. שהאדם עצמו יראה את נגעו לכהן, ולא יעלים ממנו כלום. ושהכהן יפסוק לו את ההלכה כראוי, ללא טעות. ב. שאם יסגיר הכהן את המצורע, ישמר לשמוע בקולו ולא יצא מפתח ביתו, על אף הקושי שיש לו בדבר. ג. שאם יטמא הכהן את האדם לא ידמה האדם בעצמו לומר שכבר הבריא ונטהר, אלא ינהג בטומאתו כל זמן שהכהן לא יטהרנו, וכן אם יטהרנו הכהן לא יחשוב האדם שהוא טועה ובאמת הוא טמא, ובפרט כאשר הרופאים יסתרו את דברי הכהן, שלא ישמע להם האדם אלא ישמור לעשות כציווי הכהן. ד. שכל זמן שהוא בטומאתו ישמור לעשות את כל ציווי התורה על הטמא, שיהיו בגדיו פרומים וראשו פרוע וכו'. (שאלות טז-יז).

❧

"אֲרֵבָעִים יָבֵנּוּ לֹא יִסֹּף פֶּן יִסֹּף לְהַבְתּוֹ עַל אֱלֹהֵי מִכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אַחִיף לְעֵינֶיךָ" (דברים פרק כה, ג)

שאלה: אזהרת התורה כאן היא שלא להוסיף אפילו מכה אחת על המחויב מלקות בבית דין, אך קשה מדוע מכנה זאת התורה 'מכה רבה', והרי בדרך כלל עיקר הקושי הוא במלקות הראשונות, ואם כן כיצד ביחס למלקות הראשונות, שהתחייב בהן, ניתן לכנות את המכה האחרונה כ'מכה רבה', ואיך מחמתה 'ונקלה אחיך לעיניך', מה שלא היה במכות הראשונות.

תשובה: באה התורה ללמד שאף האדם החוטא, לאחר שלקה כדין הרי הוא נקי מכל עוון ופשע, וכשם שאם יתנו לאדם נכבד אפילו מכה אחת בבית דין יהיה לו הדבר לחרפה עצומה, כך אדם זה, כיון שקיבל את עונשו ונטהר מעווננו, מעתה אפילו מכה אחת נחשבת 'מכה רבה' הגורמת לו לקלון ובזיון שאינם ראויים לו. (שאלה יח).

❧

